

พัฒนาการประวัติศาสตร์ไทยด้านสังคมและวัฒนธรรม

นิทรรศการข้ามกาลเวลา: จากสุโขทัยสู่สังคมสมัยใหม่

สุโขทัย

รุ่งอรุณแห่งอัตลักษณ์
และความเรียบง่าย

ธนบุรี

ยุคแห่งการฟื้นฟู
จิตวิญญาณและแผ่นดิน

รัตนโกสินทร์

เส้นทางสู่ความ
ทันสมัยและสากล

อยุธยา

มหานครแห่ง
ความอบอุ่นและศักดิ์นา

**ปลายทาง:
พัฒนาการสู่
สังคมสมัยใหม่**

สุโขทัย: สังคมที่เรียบง่ายภายใต้ การปกครองแบบ 'พ่อปกครองลูก'

ยุคทองแห่งพุทธศิลป์และความศรัทธา

ประติมากรรม:

ได้รับการยกย่องว่างดงาม
ที่สุดกว่าในสมัยใด

สถาปัตยกรรม:

อิทธิพลศิลปะลังกาจาก
พุทธศาสนาเถรวาท

วรรณกรรมและการศึกษา: 'ไตรภูมิพระร่วง' และ 'ศิลาจารึกหลักที่ 1'
การศึกษาผูกพันกับวัดและครอบครัว

อยุธยา: มหานครแห่งความซับซ้อนและระบบศักดินา

การเปิดรับสากล:

ชาวต่างชาติเข้ามารับราชการ
นำมาซึ่งอิทธิพลทางกฎหมาย
ธรรมเนียมราชสำนัก
และวิถีการดำเนินชีวิตที่ซับซ้อนขึ้น

ดินแดนแห่งการหลอมรวมและการเปิดรับชาวตะวันตก

โครงสร้างดั้งเดิม

วัด บ้าน วัง เป็นศูนย์กลางการศึกษา
ภายใต้การอุปถัมภ์พุทธศาสนา

เสรีภาพทางศาสนา:
การอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่มีการแบ่งแยก
ทั้งพุทธ พราหมณ์ และคริสต์

อิทธิพลตะวันตก

หมอสอนศาสนาและมิชชันนารี
เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์และให้การศึกษา

สถาปัตยกรรมแห่งอำนาจและศิลปะชั้นสูง

อิทธิพลศิลปะขอม:
นิยมสร้างพระปรางค์
ฐานสูงก่อด้วยอิฐ

อิทธิพลสุโขทัยและลังกา:
พระเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ

❖ วรรณกรรม: ยุคทองแห่งวรรณคดีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ❖

❖ ประณีตศิลป์: รุ่งเรืองและประณีตที่สุด เช่น ประตูปอัสถ์ประดับมุก ❖

ธนบุรี: ยุคแห่งการฟื้นฟูจิตวิญญาณและกอบกู้แผ่นดิน

โครงสร้างสังคม

รักษาระบบศักดินา 5 ชั้นไว้เช่นเดิม
แต่มุ่งเน้นระเบียบวินัยเพื่อประโยชน์ทางการสงคราม

วิถีชีวิตและจิตวิญญาณ

ตั้งบ้านเรือนริมน้ำ มีความภาคภูมิใจในชาติ รักขนบธรรมเนียม
อ่อนโยนแต่เข้มแข็ง สตรีทำงานหนักและเสียสละ

การฟื้นฟูการศึกษา

พระเจ้าตากสินโปรดฯ ให้ตั้งหอหนังสือ
รวบรวมตำราและสรรพวิชาที่กระจัดกระจายหลังเสียกรุง

ศูนย์รวมศรัทธา

รวบรวมพระไตรปิฎก และอัญเชิญพระพุทธรูปมหายานรัตนปฏิมากร
(พระแก้วมรกต) มาประดิษฐาน ณ วัดแจ้ง

กองเรือและสำเภา: เครื่องมือฟื้นฟูชาติและเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ทางทหาร
ต่อเรือสำเภาขนาดอับรรทุกทหารล่องตามแม่น้ำ
นำไปสู่ความสำเร็จในการยึดอยุธยา
คืนจากพม่า

การฟื้นฟูเศรษฐกิจ
ใช้เรือสำเภาในการคมนาคม
และการค้าขายทางทะเล
เพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพ
ทางเศรษฐกิจหลังสงคราม

การฟื้นฟูวัฒนธรรม
วรรณกรรมและการละเล่น (เช่น รามเกียรติ์, โขน)
ถูกรังสรรค์เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กองทัพและประชาชน

รัตนโกสินทร์: การปลดแอกแรงงานและปรับโครงสร้างสังคม

5 เสาหลักแห่งความเชื่อภายใต้ร่มพระบารมี

พระมหากษัตริย์ทรงเปิดกว้างและให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาอย่างสมบูรณ์

ศาสนาพุทธ

ศาสนาหลักที่
ได้รับการทะนุบำรุง
อย่างต่อเนื่อง

ศาสนาอิสลาม

อยู่ร่วมกันอย่างสันติ
และได้รับการอุปถัมภ์

ศาสนาคริสต์

ยอมรับมิสซังโรมันคาทอลิก
เป็นนิติบุคคลในสมัย ร.5
แบ่งเป็น 3 นิกายหลัก

พราหมณ์-ฮินดู

ผูกพันกับพระราชพิธี
และขนบธรรมเนียม

ศาสนาซิกข์

อพยพเข้ามาในสมัย ร.6
และสร้างศาสนสถาน
สมาคมศรีคุรุสิงห์สภา

เมื่อศิลปะไทยเปิดรับสายลมแห่งความสมจริงจากตะวันตก

ศิลปะดั้งเดิม (รัตนโกสินทร์ตอนต้น)

สืบทอดรูปแบบจากอยุธยา
เน้นภาพพุทธประวัติและวรรณคดีแบบอุดมคติ

การผสมผสานความสมจริง (ร.4 - ร.6)

อิทธิพลศิลปะตะวันตก
ทำให้งานประติมากรรมและจิตรกรรมมี
ลักษณะเหมือนจริง (Realism) มากขึ้น

ศิลปะร่วมสมัยและอนุสาวรีย์ (ร.7 - ปัจจุบัน)

นิยมสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญ
และประติมากรรมขนาดใหญ่อย่างพุทธมณฑล

ตารางวิเคราะห์วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม 4 ยุคสมัย

ยุคสมัย	โครงสร้างสังคม	สถาปัตยกรรม	จุดเด่นทางวัฒนธรรม
สุโขทัย	2 ชั้นแบบเรียบง่าย (พ่อปกครองลูก)	เจดีย์ทรงระฆังคว่ำ (อิทธิพลลังกา)	เครื่องสังคโลก/ พระพุทธรูปทรงงามที่สุด
อยุธยา	ระบบศักดินาซับซ้อน 5 ชั้น	พระปรางค์สูง (อิทธิพลขอม)	ยุคทองแห่งวรรณคดี ประติมากรรม
ธนบุรี	รักษาระบบศักดินาเพื่อ เน้นการสงคราม	ฐานอาคารโค้ง รูปเรือสำเภา	ต่อเรือสำเภา รวบรวมตำราที่สูญหาย
รัตนโกสินทร์	เลิกทาส สร้างแรงงานอิสระ	ผสมผสานศิลปะตะวันตก	ประติมากรรมสมจริง อนุสาวรีย์

3 ปัจจัยเร่งปฏิภิกิริยา: จุดเปลี่ยนผ่านสู่สังคมไทยสมัยใหม่

ภัยคุกคามภายนอก

การแผ่อำนาจของจักรวรรดินิยมตะวันตก
บังคับให้ต้องเร่งปรับตัวเพื่อรักษาเอกราช

การพลิกโฉมเศรษฐกิจ

การยกเลิกระบบไพร่และทาส
ทำให้เกิดแรงงานอิสระและระบบเศรษฐกิจการค้าเสรี

การตื่นรู้ภายใน

กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ศึกษาวิชาการตะวันตก
เสนอแนวคิดปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดิน

การเข้าสู่สังคมสมัยใหม่

บทสรุป: รากฐานแห่งอดีตภายใต้เงาของโลกสมัยใหม่

วิถีชีวิตปัจจุบัน:

กลายเป็นสังคม 'วัตถุนิยม' รูปแบบครอบครัวเล็ก
ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน และก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ

4 รัตนโกสินทร์ (การเปิดรับ)

3 ธนบุรี (การฟื้นฟู)

2 อยุรยา (ความซับซ้อน)

1 สุโขทัย (ความเรียบง่าย)

แม้เปลือกนอกของสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกตะวันตกและวัตถุนิยม
แต่รากฐานความเชื่อ ศรัทธา และความยึดหยุ่น ยังคงเป็นชั้นดินที่ค้ำจุนอัตลักษณ์ไทยมาจนถึงปัจจุบัน